

Duyuru Tarihi : 11.12.2009
Duyuru No : DUYURU/2009-110
Yayimlandığı Yer : MALİ ÇÖZÜM DERGİSİ / EYLÜL – EKİM 2009 / SAYI : 95, Sayfa : 35 - 56

Dr. Şenol TURUT
BDO DENET Vergi Direktörü

YIL İÇİNDE KESİNTİ YOLUYLA ÖDENEN VERGİLERİN (STOPAJ) İADESİNDE YAŞANAN SORUNLAR

ÖZ :

Mükellefin kesinti yoluyla ödediği vergi (stopaj) yıllık beyanname beyan edilen gelir veya kurum kazancı üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilir. Ancak kanaatimizce stopaj oranlarının yüksek belirlenmiş olması nedeniyle, peşin vergileme niteliği arz eden tevkifat, çoğu zaman asıl vergiyi aşabilmektedir. Kesinti yoluyla ödenen verginin, beyanname üzerinde hesaplanan gelir/kurumlar vergisinden fazla olduğu hallerde bu fazlalık nakden ya da diğer vergi borçlarına mahsuben iade edilmektedir.

İadenin esasları yasada verilen yetkiye istinaden Maliye Bakanlığınca belirlenmektedir. İdare, yapmış olduğu düzenlemelerle nakden ve mahsuben iadenin prosedürlerini birbirinden farklılaştırmıştır. Nakden iade isteyen mükellefler daha ağır formalitelerle uğraşmak zorunda kalmaktadır. Bu çalışmamızın amacı nakden ve diğer vergi borçlarına mahsuben iade işlemlerinin vergi tekniği ve teorisi bakımından birbirinden hiçbir farkı bulunmadığını ortaya koyarak, nakden iadede yaşanan problemler açısından çözüm üretmektir.

1. GİRİŞ :

Bilindiği üzere mükellefler vergi ödevlerinin yerine getirilmesinden esas olarak kendileri sorumludur (Oktar, 2006, 74). Bununla birlikte verginin mükellef tarafından beyan edilerek ödenmesi prensibinin bir istisnasını vergi tevkifatı teşkil eder (Erginay, 1998, 221). Bu usulde gelirin vergisini mükellefi değil, bu geliri verginin mükellefine sağlayan kişi, (istihkaktan keserek) vergi dairesine yatırmakla sorumlu kılınmıştır. Buna göre, muhtasar beyanname verenler kendi gelirlerini değil, ödemede bulundukları kimselerin gelirlerini beyan ederler (Neumark, 49). Dolayısıyla tevkifat usulünde mükellefler vergi borçlusu olmaya devam ettikleri halde (Oktar, 2006, 75) ; vergi, asıl mükelleften değil, mükellef nam ve hesabına kanuni bir aracından talep edilir (Tuncer, 1984,14).¹

Vergi tevkifatı vergi sistemimizde sıkça başvurulanan (hatta tahsil edilen gelir vergisinin büyük kısmını oluşturan) önemli bir müessesedir. Maliye İdaresi açısından bir çok avantajı olan bu uygulamada pek çok sorun da mevcuttur. Nitekim tevkifat, mükellefin yıllık beyanında hesaplanan vergiden fazla ise bu fazlalığın iadesinde yaşanan sorunlar bu çalışmamızda irdelenmiştir.

¹ Bu manada vergi hukukunda sorumluluk, bir kimsenin kendi borcundan sorumluluğu değil, vergiyi doğuran olayı kendi kişiliğinde gerçekleştirmiş olmayan üçüncü kişinin başkasının borcunu ödemek ya da şekli ödevlerini yerine getirmek zorunda tutulmasını öngören anlamı ifade eder. (Bkz. Saban, 2003, 136 vd.)

2. TEVKİFAT (STOPAJ) KAVRAMI :

Vergi teorisinde stopaj, tevkifat, veya kesinti gibi farklı terimlerle ifade edilen “*verginin kaynaktan kesilmesi yoluyla vergi tahsili*” (Şenyüz, 2000, 242) kavramı prensip olarak gelirin doğumu ile vergilendirilmesi arasındaki süreyi en aza indirmek (vergiyi gecikmeksizin tahsil etmek) (Doğrusöz, 1992, 4) ve verginin toplanmasını güvenceye almak düşüncelerinden doğmuştur. Nitekim vergilemede sürat sağlanması, vergi alacağının garanti altına alınması, kaçakçılığı ve vergi dairelerinin masraflarını azaltması gibi Hazine açısından faydalar sağladığı (Doğrusöz, 1992, 27) da bir gerçektir². Bu nedenle bu usul modern tahsil metotları arasında hız ve güvence açısından önemli bir yer tutmaktadır (Tuncer, 1984, 14).

Tarh muamelesi halinde vergi sonradan yani gelir sahibinin eline geçtikten sonra alınmakla birlikte; kaynaktan kesintide gelir, doğumu anında yani henüz sahibinin eline geçmeden vergilendirilir (Tuncer, 1984, 14; Bilici, 2007, 199). Dolayısıyla istihkakın kesintiye uğrayan kısmı hak sahibinin eline geçmez, işveren ya da vergi tevkif etmekle sorumlu olan kişi tarafından vergi dairesine yatırılır (Bulutoglu, 2004, 96). Tevkifat sonrası kalan tutar istihkak sahibine ödenir, böylelikle vergi yükümlüsü gelirini vergisi kısmen, tamamen veya fazla şekilde ödenmiş olarak elde eder (Bulutoglu, 2004, 96).

Tevkifat usulü -*objektif bir usul olduğundan*- mükellefin ödemesi icap eden gelir vergisinin tespitinde önem arz eden şahsi durumunun hesaba katılmasına imkan vermez. Ayrıca sadece tek oranlı olarak uygulanabilir ki, bu da gelir vergisinde kabul edilmiş bulunan artan oranlılık prensibine uygun değildir (Neumark, 49). Dolayısıyla vergi tevkifatı yapmakla mükellef bulunan (istihkakı sağlayan) kişi ya da kurum, mükellefin kar zarar durumunu, toplam vergisini dikkate almadan yasada belirtilen oranda kesintiye uygular. Şayet kesinti tutarı, olması gereken vergiden yüksekse, kesintiye uğrayan mükellef hem parasını faizsiz olarak Hazine’ye kullandırmış olur, hem de fazlalığı geri alabilmek için uğraşmak zorunda kalabilir.

3. VERGİ SİSTEMİMİZDE TEVKİFAT:

Vergi sistemimizde vergi tevkifatı gerek Gelir Vergisi Kanunu (GVK)’nda gerekse Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK)’nda düzenlenmiştir. GVK’nun 94; KVK’nun ise 15 ve 30. maddelerinde sayılan kişi ve kurumlar yine belirtilen maddelerde tadaden sayılan istihkakları (kazanç ve iratları) hak sahiplerine öderken vergi tevkifatı yapmakla yükümlü tutulmuşlardır³. Kaynaktan kesinti, istihkakın (ücretler hariç) gayrisafi tutarı üzerinden yapılır (GVK md. 96/2)⁴. Sorumluların, yaptıkları vergi tevkifatını muhtasar beyannameyle beyan ederek, vergi dairesine ödemeleri gerekir (GVK md. 98).

Verginin kaynaktan kesilmesi usulünde, bazı gelirler üzerinden ileride tahakkuk edecek gelir ya da kurumlar vergisine mahsuben, gelirin elde edilmesi anında verginin bir kısmı tahsil edilmektedir (Şenyüz, 2000, 242). Bu manada tevkifat bir tahsil fonksiyonu icra etmekte (Doğrusöz, 1992, 232), diğer bir deyişle esas itibarıyla peşin tahsilat yöntemini (Özbalcı, 2002, 759) -*peşin vergilemeyi* (Şenyüz, 2000, 242)- ifade etmektedir. Bununla birlikte bir kısım vergi mükellefleri yıllık beyanname vermeyeceklerinden (örneğin tek işverenden ücret alan hizmet erbabı) bu usul, bu tür mükellefler açısından kesin ve nihai bir çeşit vergi tarh usulü (Şenyüz, 2000, 242), diğer bir deyişle nihai bir vergileme (normal vergileme) rejimi olma işlevi kazanmaktadır (Özbalcı, 2002, 759). Dar mükellefiyette ise stopajın nihai vergileme yönü daha da belirgindir. Bunlardaki stopaj esas itibarıyla nihai vergileme anlamına gelir (Özbalcı, 2002, 760).

² Ayrıca kaynaktan vergi kesintisine konu olan ödemelerin yaygınlaştırılması yükümlülerin beyanname ile gelirlerini bildirmekte isteksizlikleri, vergiden kaçınmanın yaygınlığı karşısında, vergi idaresinin gittikçe daha yaygın şekilde başvurduğu bir çaredir. (Bulutoglu, 2004, 100)

³ Bu maddelerde belirtilen vergi kesintisi oranlarının tespiti hususunda Bakanlar Kuruluna geniş yetkiler tanınmıştır. Nitekim bu yetkiler Hükümetlerin ekonomi ve maliye politikaları çerçevesinde kullanılmaktadır (Bilici, 2007, 200).

⁴ Ücrette tevkifat matrahı ücretin gerçek safi tutarı olup, bunun tespiti açısından işveren tarafından verilen para ve ayınlarla sağlanan menfaatler toplamından GVK’nun 63. maddesinde sayılan indirimlerin yapılması gerekir.

GVK' nun 94 üncü maddesi ile KVK'nun 15 ve 30. maddeleri uyarınca üzerinden vergi tevkifatı yapılan kazanç ve iratların, elde edenlerce beyan edilmesi zorunluluğu olduğu durumlarda, vergi tevkifatı ön vergileme olarak değerlendirildiğinden, kesilen bu vergi nihai vergileme sırasında istihkak sahibinin gelir ya da kurumlar vergisinden mahsup edilir.

4. VERGİ TEVKİFATININ MAHSUP VE İADESİ :

4.1. Yıllık Beyannamede Hesaplanan Gelir ya da Kurumlar Vergisine Mahsup:

Yukarıda belirttiğimiz üzere, nihai vergileme niteliği kazandığı haller ile bazı istisnai durumlar haricinde vergi tevkifatı, hak sahibinin gelir veya kurumlar vergisine mahsuben yapılır. Kesilen bu vergiler yıllık beyanname üzerinde nihai hesaplasmaya tabi tutulur.

Bu hesaplasmada ilk olarak yıllık beyannamede beyan edilen gelir veya kurum kazancı üzerinden hesaplanan vergiden, yıl içinde tevkif yoluyla kesilen vergiler mahsup edilir. Mahsup işleminin yapılabilmesi için, tevkif yoluyla kesilen verginin beyannameye dahil edilen gelir veya kazançla ilişkin olması gerekir. (GVK 121/1 ve KVK 34/1) Diğer bir deyişle üzerinden vergi kesintisi yapılan kazanç ve iradın bu beyannamede yer alması gerekir (Örmeci, 1995, 713). Gerçekten de böyle bir mahsup işleminin yapılması doğru ve doğaldır. Çünkü yıl içinde kesilen vergiler, bütün bir döneme ait vergilerden bir kısmının peşin olarak ödenmesini ifade eder. Mahsup yapılmazsa mükellef aynı vergiyi iki defa ödemek zorunda kalacaktır (Erginay, 1998, 236).

Tevkif yoluyla kesilen vergilerin yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir veya kurumlar vergisinden mahsubu ve kalan kısmın iadesine ilişkin düzenleme ve açıklamalara 252 seri nolu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde (Maliye Bakanlığı, 2004) yer verilmiştir. Tebliğde yer verilen düzenleme uyarınca, tevkif yoluyla kesilen vergilerin yıllık gelir veya kurumlar vergisinden mahsubunda öngörülen yegane prosedür; mükelleflerin kendilerinden yapılan vergi tevkifatı ile ilgili olarak kesintiyi yapan vergi sorumlularının adı-soyadı veya unvanını, bağlı olduğu vergi dairelerini, vergi kimlik numaralarını, kesintiye esas alınan brüt tutarları, kesilen vergileri ve kesinti yapılan dönemleri gösteren bir tabloyu⁵ yıllık beyannamelerine eklemelerinden ibarettir.

Buna göre yıl içinde kesinti yoluyla ödenen vergilerin beyanname üzerinde hesaplanan vergiden mahsubunda külfetli bir prosedür yoktur. Mahsup, vergi incelemesi gibi herhangi bir formaliteye gerek olmaksızın beyannamede gösterilir ve tahakkuk fişi üzerinde yapılır.

4.2. Gelir ve Kurumlar Vergisi Beyannamesinde Mahsup Edilemeyen Vergilerin iadesi:

Yukarıda belirttiğimiz üzere, gelir ya da kurumlar vergisi beyannamesinde gösterilen gelir ya da kurum kazançları üzerinden hesaplanan vergiden, Gelir/Kurumlar Vergisi Kanunlarına göre kesilmiş bulunan vergiler mahsup edilecektir. Bu mahsuptan sonra üç farklı durum söz konusu olmaktadır. Yıl içerisinde kesinti yoluyla ödenen vergilerin, gelir ya da kurumlar vergisi beyannamesinde beyan edilen kazançlar üzerinden hesaplanan gelir ya da kurumlar vergisine eşit olduğu durumda herhangi ilave bir ödeme doğmaz. Kesinti yoluyla ödenen verginin beyanname üzerinde hesaplanan vergiden düşük olduğu durumda ise fark, mükellef tarafından vergi dairesine ödenir.

⁵ Söz konusu tablo 252 Nolu GVK Genel Tebliğinin ekinde Ek:1 koduyla yer almaktadır.

Bir üçüncü durum ise gelir ya da kazançlar üzerinden yıl içinde kesinti yoluyla ödenen vergilerin, bu gelir ya da kazançların beyanında hesaplanan vergiden fazla olduğu alternatifidir. Yukarıda belirttiğimiz üzere, objektif bir usul olan tevkifatla, mükellefin kar zararı, toplam vergisi gibi şahsi durumları dikkate alınmadan yasada belirtilen oranlarda kesinti uygulandığından, aslında bir ön vergileme (peşin vergileme) niteliği arz eden tevkifat, asıl vergiyi aşabilmektedir. Nitekim yıl içerisinde kesinti yoluyla ödenen verginin, beyanname üzerinde hesaplanan gelir/kurumlar vergisinden fazla olması halinde aradaki farkın mükellefe iade edileceği yönünde yasal düzenlemeye yer verilmiştir. (GVK md. 121/2 ve KVK'nun 34/5)

Yasal düzenlemelerde mahsuptan artan tevkifat tutarının vergi dairesince mükellefe bildirileceği ve mükellefin tebliğ tarihinden itibaren bir yıl⁶ içinde müracaatı üzerine kendisine red ve iade edileceği belirtilmiş olup (GVK md. 121/2 ve KVK'nun 34/5), iadenin prosedürleri ile ilgili Maliye Bakanlığına yetki verilmiştir (GVK md. 121/3 ve KVK'nun 34/6)⁷. Nitekim Bakanlık bu yetkiye dayanarak yukarıda belirttiğimiz 252 seri nolu GVK Genel Tebliğinde iade prosedürü ile ilgili düzenlemeler yapmıştır.

Kesinti yoluyla ödenen ve yıllık beyanname mahsup edilemeyen vergilerin iadesi işlemi iki farklı şekilde yapılabilmektedir. Birincisi artan tevkifatın diğer vergi borçlarına mahsubu suretiyle iade edilmesi, ikincisi ise nakden iadedir. Her iki usule ilişkin olarak, 252 seri nolu Tebliğde yapılan düzenlemelere aşağıda yer verilmiştir.

4.2.1. Mahsup Yoluyla İade :

252 seri nolu GVK Genel Tebliği'nde yapılan düzenleme uyarınca, tevkif yoluyla kesilen vergilerin yıllık beyannamedeki vergiye mahsubundan sonra kalan kısmın iadesi, diğer vergi borçlarına mahsup edilmek suretiyle yerine getirilebilir.⁸ Tevkifatın kalan tutarının, diğer vergi borçlarına mahsubunda, tutar ne olursa olsun, inceleme raporu ve teminat istenilmemektedir.

Yasada mahsuben iade işleminin, aranan tüm belgelerin tamamlanması koşuluyla, yıllık gelir veya kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği tarih itibarıyla yapılacağına hükmedilmiştir (GVK md. 121/5 ve KVK'nun 34/6). Nitekim 252 nolu Tebliğ de mahsup talep dilekçesi⁹ ile tevkifatlarla ilişkin tablonun¹⁰ ibraz edilmesi kaydıyla, mahsup taleplerinin yıllık beyannamenin verildiği tarih esas alınarak yerine getirileceği ve bu tarihten itibaren mükelleflerin mahsubunu talep ettikleri vergi borçları için gecikme zammı uygulanmayacağı belirtilmiştir.

4.2.2. Nakden İade :

Yıl içerisinde kesinti yoluyla ödenen vergilerin, yıllık beyanname üzerinde mahsubundan arta kalan tutarın iadesinde diğer bir alternatif olan nakden iadenin esasları ile ilgili düzenlemelere de yine 252 seri nolu GVK Genel Tebliğinde yer verilmiştir. Yapılan düzenlemeler uyarınca, tevkif yoluyla kesilen vergilere ilişkin nakden iade edilecek tutarın 10.000 TL'nı aşması halinde,¹¹ 10.000 TL 'nı aşan kısım Vergi Usul Kanunu (VUK)'na göre vergi inceleme yetkisi

⁶ Bu süre hak düşürücü süredir (Bkz. Doğrusöz, 1992, 176). Dolayısıyla belirtilen süre içerisinde başvurmayan mükelleflerin bu farktan doğan alacakları düşer. (KVK 34/5)

⁷ Maliye Bakanlığına verilen yetki, iadeyi mahsuben veya nakden yaptırma; inceleme raporuna, yeminli mali müşavir raporuna veya teminata bağlama ve iade için aranılacak belgeleri belirleme hususlarını kapsamakta olup, kazanç türlerine, iade şekillerine, geliri elde edenin veya ödemeyi yapanın hukuki statüsüne göre ayrı ayrı kullanılabilir mahiyettedir.

⁸ Bu mahsup mükellefin kendi vergi borçlarına olabileceği gibi, ortağı bulundukları adi ortaklık veya kolektif şirketlerin müteselsilen sorumlu oldukları vergi borçlarına da mahsuben iade talebinde bulunabilirler. Ayrıca mükellefin muaccel hale gelmiş vergi borcunun bulunmaması halinde, iade alacağının sonraki dönemlerde muaccel hale gelecek vergi borçlarına mahsubu mümkündür. (bkz. 252 nolu GVK Genel Tebliği)

⁹ Bu dilekçe 252 Nolu GVK Genel Tebliğinin ekinde Ek:2 koduyla yer almaktadır.

¹⁰ Söz konusu tablo 252 Nolu GVK Genel Tebliğinin ekinde Ek:1 koduyla yer almaktadır.

¹¹ Tevkif yoluyla kesilen vergilere ilişkin nakden iade edilecek tutarın 10 bin lirayı geçmemesi halinde iade talebi, yıl içinde yapılan tevkifatlarla ilişkin tablo (Ek:1) ile birlikte aşağıda belirtilen belgelerin de verilmesi koşuluyla inceleme raporu ve teminat aranmaksızın yerine getirilir.

- Ücret ve gayrimenkul sermaye iradına ilişkin olması halinde ücretlere ilişkin olarak işveren tarafından verilen ve kesintinin yapıldığını gösteren yazı, gayrimenkul sermaye iradına ilişkin olarak kira kontratı,

bulunanlarca yapılacak inceleme sonucunda düzenlenecek vergi inceleme raporuna göre iade edilir.¹² Buna göre nakden iade talep eden mükellef bu incelemenin sonucunu bekleyecek, sonucun olumlu olması halinde iade alabilecektir.

Tebliğde teminat gösterilmesi halinde, iade talebinin inceleme sonucu beklenmeksizin yerine getirileceği belirtilmiştir. Ayrıca, nakden iade talebinin 100.000 TL'na kadar olan kısmının mükellefle süresinde tam tasdik sözleşmesi düzenlemiş yeminli mali müşavirce düzenlenecek tam tasdik raporu uyarınca iade edileceği ifade edilmiştir. Dolayısıyla bu halde iade talebinin 100.000 TL'nı aşan kısmının iadesi yine inceleme elemanlarınca düzenlenen vergi inceleme raporu sonucuna göre yerine getirilmektedir.¹³

Nakden iade talebine ilişkin dilekçeye, yıl içinde yapılan tevkifatlarla ilişkin tablo¹⁴ ile sorumlu tarafından kesintinin yapıldığını gösteren belgenin¹⁵ eklenmesi gerekir.

5. NAKDEN İADEDE YAŞANAN SORUNLAR :

5.1. Nakden İadenin Geciktirilmesi:

5.1.1. Genel Olarak:

Belirttiğimiz üzere stopaj, yıllık beyan esasında alınacak vergiye mahsuben, peşin tahsilat sağlayan bir vergileme rejimidir (Özbalcı, 2002, 764). Ancak bazı durumlarda esas vergiyi aşabilmekte hatta zarar, istisna gibi nedenlerle esas vergi çıkmadığı hallerde tamamen fuzuli bir kesinti haline gelebilmektedir. Dolayısıyla yıllık beyanname üzerindeki mahsuptan artan tevkifat, fuzulen yapılmış bir vergileme mahiyetinde olup, bu verginin bekletilmeden mükellefe iadesi gerekir.

Bununla birlikte, belirttiğimiz üzere nakden iade taleplerinin 10 bin TL'yi aşması halinde mükellefler vergi incelemesine sevk edilmekte; iade, düzenlenecek vergi inceleme raporuna istinaden yapılmaktadır. Bu incelemeler de çok uzun süreler devam etmekte, zaten fuzulen yapılmış kesintinin iadesi de aylarca bekletilmektedir. Mükellefin teminat vererek iadeyi alması mümkün olmakla birlikte, genellikle başvuru teminat çeşidi olan teminat mektubunun da ciddi bir maliyeti ve temininde güçlük söz konusudur. Dolayısıyla nakit iadenin incelemeye bağlanarak geciktirilmesi mükellefi uğraştırmakta ve maddi külfete sokmaktadır.

Oysa yıl içerisinde kesinti yoluyla ödenen vergilerin mahsubu ve iadesi, gerek vergi tekniği ve teorisi açısından gerekse fiili olarak doğrudan verginin tarhı ve tahsiline bağlı bir işlemdir. Diğer bir deyişle mahsubun ya da iadenin beyannamelerin genel olarak tabi olduğu vergi

---

- Menkul sermaye iradına ilişkin olarak kesintiyi yapan bankalar, özel finans kurumları, aracı kurumlar ve diğer kurumlar tarafından düzenlenen ve vergi kesintisinin yapıldığını gösteren belge,

- Serbest meslek kazancına ilişkin olarak vergilerin sorumlu adına tahakkuk ettiğini gösteren saymanlık yazısı,

- Ticari ve zirai kazançlara ilişkin olarak tevkif yoluyla kesilen vergilerin vergi sorumlusu tarafından vergi dairesine ödenmiş olduğuna ilişkin belgenin, ilgili kurumca onaylanan bir örneği. (bkz. 252 nolu GVK Genel Tebliği)

¹² 10 bin liraya kadar olan kısım ise, dilekçe ekinde dipnot 32. de belirtilen belgelerin yer alması koşuluyla teminat aranmaksızın ve inceleme raporu beklenmeksizin iade edilir.

¹³ Ayrıca genel ve katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine, belediyelere, köylere ve sermayelerinin en az %51 veya daha fazlası bu kurumlara ait işletmelere yapılacak iadeler, dipnot 32. de belgelerin ibrazı üzerine miktara bakılmaksızın inceleme raporu ve teminat aranılmadan yerine getirilir.

¹⁴ Söz konusu tablo 252 Nolu GVK Genel Tebliğinin ekinde Ek:1 koduyla yer almaktadır

¹⁵ Bu belge;

- Ücretlere ilişkin olarak işveren tarafından verilen ve kesintinin yapıldığını gösteren yazı, gayrimenkul sermaye iradına ilişkin olarak kira kontratı,

- Menkul sermaye iradına ilişkin olarak kesintiyi yapan bankalar, özel finans kurumları, aracı kurumlar ve diğer kurumlar tarafından düzenlenen ve vergi kesintisinin yapıldığını gösteren belge,

- Serbest meslek kazancına ilişkin olarak vergilerin sorumlu adına tahakkuk ettiğini gösteren ilgili saymanlık yazısı,

- Ticari kazançlar ve zirai kazançlara ilişkin olarak tevkif yoluyla kesilen vergilerin vergi sorumlusu tarafından ilgili vergi dairesine ödenmiş olduğuna ilişkin belgenin, ilgili kurumca onaylanan bir örneğidir.

incelemesi ile herhangi bir bağlantısı yoktur. Dolayısıyla yıl içerisinde kesinti yoluyla ödenen vergilerin nakden iadesinin tahsil prosedürü çerçevesinde ve vergi incelemesi dahil herhangi bir prosedüre tabi olmaksızın gecikmeden yapılması öncelikle vergi tekniğinin gereğidir. Aksi takdirde iadenin gecikmesindeki külfetin aşağıda belirttiğimiz üzere karşılanması gerekir.

5.1.2. Mükellefin Devletten Olan Alacağına Faiz Yürütme Hakkı:

Mükellefin vergisini vadesinde ödememesi halinde ödeme tarihine kadar asıl borca ilave olarak bir de faiz talep edilmektedir. (VUK 112/3 kapsamında gecikme faizi ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 51'nci maddesine göre gecikme zammı) Devletin vergisini zamanında ödemeyen mükellefe yüklemiş olduğu bu külfetin nedeni bir Anayasa Mahkemesi kararında¹⁶ şu şekilde açıklanmıştır :

“Bilindiği gibi faiz; ekonomik açıdan, ‘paranın fiat’ıdır. Herhangi bir kimse, kendisine ait olmayan bir parayı, hangi isim altında olursa olsun, belli bir süre kullandığında, paranın asıl sahibine “faiz” ödemek zorundadır. Çünkü paranın likidite özelliği, onun her an her türlü üretim faktörünü, mal ve hizmeti satın alabilmesine olanak verir. Daha açık bir deyişle parayı nakit olarak elinde bulunduran kimse, “bugünkü” ihtiyaçlarını karşılayabildiği gibi, piyasanın “yarına dönük” olanaklarından da yararlanabilir. Elindeki parayı başkasına veren veya kendine belli tarihte ödenmesi gereken bir miktar para olduğu halde bu parası ödenmeyen kimse ise bu imkanlardan yararlanamaz. Bu nedenle parayı kullanan kimsenin, parayı kullanmaktan vazgeçen kimseye bu kaybını ödemesi gerekir. İşte faizi doğuran temel neden budur.

Bu temel neden, paranın değerini sürekli olarak kaybettiği enflasyon dönemlerinde ayrı bir önem kazanır. Dönem başında, kullanmaktan vazgeçilen ya da hak edildiği halde alınamayan bir miktar paranın satınalma gücü; dönem sonunda; enflasyon oranında azalmış olacaktır. Bu durumda dönem sonunda paranın asıl sahibine ödenmesi gereken faiz; sadece belli bir dönem için yapılan fedakârlığın karşılığında ibaret olmayacak, aynı zamanda sözkonusu dönemde paranın satınalma gücündeki kaybı da karşılayacak miktarda olacaktır. Teknik deyişle, hem para sahibinin tasarrufla bulunmasının bedeli ödenecek, hem de paranın satın alma gücü korunacaktır.”

Kararda da vurgulandığı üzere Devlet, mükelleflerden vergiyi zamanında alamaması nedeniyle uğradığı zararı (paranın değer kaybını ya da paranın sağlayacağı geliri) gidermek amacıyla asıl alacağına faiz yürütmektedir. Devletin alacağına faiz yürütmesine dayanak teşkil eden gerekçelere katılmamak mümkün değildir. Geciken tahsilatlara faiz yürütmek suretiyle bir anlamda enflasyonist ortamdaki değer kaybı ya da mahrum kalınan kar tazmin edilmektedir. Ancak geç tahsilatlar her iki tarafı da aynı şekilde etkiler. Geciken ödemeye faiz yürütmek aynı ekonomik ortamda yaşayan hem Devlet hem mükellef açısından aynı önemde bir haktır. Dolayısıyla devletin mükelleften olan alacağına faiz uygulaması; buna karşın mükellefin örneğin vergi iadesi nedeniyle devletten olan alacağına faiz uygulamamasının hukuki ve ekonomik herhangi bir izahı olamaz.

Netice olarak Devletin alacağına zamanında tasarruf edememesi nedeniyle uğradığı zararlar, benzer şekilde fuzulen vergi kesildiği için devletten alacaklı hale gelmiş mükellef için de söz konusudur. Devletten olan alacağını vaktinde tahsil edemeyen mükellef ya elde edeceği alternatif bir gelirden mahrum kalmakta ya da borçlanmak zorunda kalıp finansman giderine katlanmaktadır. Gerek mevduat faizlerinin gerekse kredi faizlerinin hala çok yüksek olduğu bir ortamda; fuzulen kesilmiş vergisi bir de uzun süreler iade edilmeyen mükellefin Devletten faiz talep etmesi ekonomik koşullar, eşitlik ve hakkaniyet açısından gerekli ve yerindedir.

¹⁶ Anayasa Mahkemesinin 27.09.1988 tarih ve E.1988/7, K. 1988/27 sayılı kararı (<http://www.anayasa.gov.tr/eskisite/KARARLAR/IPTALITIRAZ/K1988/K1988-27.htm>)

Nitekim 4369 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle VUK'nun 120/4. fıkrasına eklenerek 1.1.1999 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren düzenleme uyarınca belli şartlarla mükellefin böyle bir faizi talep edebilme imkanının yasal alt yapısı oluşturulmuştur. Eklenen hüküm uyarınca, fazla veya yersiz olarak tahsil edilen veya vergi kanunları uyarınca iadesi gereken vergilerin, ilgili mevzuatı gereğince mükellef tarafından tamamlanması gereken bilgi ve belgelerin tamamlandığı tarihi takip eden üç ay içinde iade edilmemesi halinde, bu tutarlara üç aylık sürenin sonundan itibaren düzeltme fişinin mükellefe tebliğ edildiği tarihe kadar geçen süre için aynı dönemde 6183 sayılı Kanuna göre belirlenen tecil faizi oranında hesaplanan faiz, 120 nci madde hükümlerine göre red ve iadesi gereken vergi ile birlikte mükellefe ödenecektir. Bu şekilde ödenecek faiz için Yasada ayrıca bir başvuru şartı aranmamıştır. Başka deyişle, üç aylık sürenin sonundan itibaren, ödemedeki gecikme nedeniyle faiz hesaplamak İdareye düşen yasal bir zorunluluktur.

Düzenlemenin gerekçesinde fazla ve yersiz tahsil edilen veya kanun gereği iadesi gereken vergilerin mükellefe red ve iadesinde mükellef hukukunun gözetilmesi, enflasyonist etkilerin mükellef alacağına yaratacağı aşınmanın giderilmesi ve idarenin haklı ve yasal iade işlemlerinde gereksiz zaman kaybının önlenmesi amacının güdüldüğü belirtilmiştir.

Düzenleme mükellef hukukunun gözetilmesi açısından son derece olumlu bir adım olmakla birlikte, öncelikle gerekçesinde belirtilen amaçlardan kısmen de olsa uzak kalınmış; düzenleme eşitlik ve hakkaniyete uygun olmamıştır. Çünkü;

- Devletin vergi alacaklarının geciken kısmı için hemen vade tarihinden itibaren gecikme faizi uygulanırken, mükellefin devletten olan alacağına mükellefin belge bilgi temininden sonraki 3. ay sonrasına faiz işletilmesi öngörülmüştür.

- Devlet vergi alacakları gecikme faizi - zammı oranında yüksek bir oranla faizlendirirken; mükellefin alacağı gecikme faizi/zammından daha düşük orandaki tecil faizi ile faizlendirilmesi öngörülmüştür.

Ayrıca iade ne kadar geciktirilirse geciktirilsin belgelerin eksik olup olmadığını idare belirlediğinden, bu üç aylık sürenin bir türlü dolmaması da mümkündür. (Doğrusöz, 2008).

Bunlar bir tarafa Maliye İdaresinin bu düzenlemeye getirdiği yorum, incelemeye konu vergi iadesinde bu hükmün işlerliğini büyük oranda sınırlamıştır. İdare tarafından verilen bir muktezada ¹⁷ şu açıklamalar yapılmıştır: "Ancak inceleme sonucuna göre nihai olarak yapılabilecek iadelerde (mükellefler isterlerse bazı istisnai durumlar hariç teminat karşılığı önceden iade alabilmektedir.) inceleme raporunun iadeyi öngörür şekilde tamamlanması ve ilgili mercilere intikal etmesi halinde, mükelleflerin iade hakkı doğacaktır. Bu tarihten itibaren Vergi Usul Kanunu'nun 112'nci maddesinin 4'ncü bendinde öngörülen (01.01.1999 tarihinde yürürlüğe giren) asgari sürenin başlaması gerekir. Yoksa mükellefin iade için başvurduğu tarihin esas alınması ve iade edilecek, tutara bakılmaksızın ilgili kanun maddesinde öngörülen sürenin işlemesi durumunda; mevcut kayıt ulaşım ve teknolojik imkanlar dahilinde iade edilecek tutarın doğru belirlenmesi konusundaki incelemelerin kanunda öngörülen şekilde tamamlanması mümkün olmayacaktır."

Görüldüğü üzere, Maliye idaresi incelemenin tamamlanmasından sonra iade hakkının doğacağını ve sürenin başlayacağını ileri sürerek, aylarca süren inceleme süresini faiz dışı tutmaktadır. İncelemenin tamamlanması işlemleri mükellefe ilişkin bir yükümlülük ya da mükellefin tamamlaması gereken bir belge niteliğinde değil, tamamen idari bir işlem mahiyetindedir. Dolayısıyla bu yorum nedeniyle mükellefin faiz talep etme hakkı veren düzenleme amacına ulaşmamaktadır. Sonuç olarak gayet yerinde gerekçelerle yasaya intikal ettirilen bu düzenleme bir türlü tam anlamıyla yaşama geçirilememiştir.

¹⁷ M.B. İstanbul Defterdarlığı'nın 21.06.2001 tarih ve KDV.MUK.B.07.4.DEF.0.34.16.11/2863 sayılı muktezası (<http://www.ivdb.gov.tr/Mukteza/kdv/ornek99.htm>)

5.2. Vergi İncelemesinin Yarattığı Psikolojik Baskı :

Belirttiğimiz üzere verginin tarh ve tahsili ile ilgili bir işlem olan “iade”nin, vergi inceleme raporuna bağlayarak geciktirilmesi olayın maddi külfetidir. Ayrıca nakden iade talep eden mükelleflerin beyannamelerinin “vergi incelemesi”ne tabi tutulmasının mükellefler üzerinde yarattığı psikolojik baskı da olayın manevi ya da psikolojik külfetidir.

Nitekim bir anlamda mükelleften fuzulen kesilmiş bulunan verginin iadesini bir de vergi incelemesine bağlayarak mükellef üzerinde yaratılan psikolojik baskı nedeniyle, vergi incelemesinin manevi külfeti altına girmek istemeyen pek çok mükellef hakkı olan alacağını nakden talep etmemektedir. Böylelikle bu baskı mükellefin haklarını kaybetmesine neden olmaktadır.

Her mükellef vergi incelemesine tabi tutulabilir, bunda tereddüt olamaz. Buradaki sorun, kendisinden fuzulen kesilmiş bulunan ve zaten uzun bir süre tasarrufu dışında kalan bir verginin iadesini isteyen mükellefin, sırf bu sebeple vergi incelemesine tabi tutulmasına ilişkin düzenlemeden kaynaklanmaktadır.

5.3.Nakden iadenin Farklı Formalitelere Bağlanması Herhangi Bir Gerekçesi Yoktur:

5.3.1. Verginin Beyanname Üzerinde Mahsubu ile İadesi Arasında Herhangi bir Fark Bulunmamaktadır:

Gerçekten de yıl içerisinde kesinti yoluyla ödenen vergilerin yıllık beyanname üzerinde hesaplanan vergiye mahsubu da iadesi de, verginin tarh ve tahsil prosedürüne ilişkin işlemler olup, vergi tekniği açısından bu iki işlem arasında herhangi bir fark yoktur. Ayrıca aynı şekilde, iadenin nakit ya da diğer vergi borçlarına mahsup suretiyle yapılmasının da herhangi bir farkı yoktur. Bu üç işlemi farklı formalitelere bağlamanın anlamlı bir gerekçesi bulunmamaktadır.

Örneğin yıllara sari inşaat ve onarma işleriyle iştigal eden A ve B Şirketlerinin, her ikisinin de toplam istihkaklarının 5.000.000 TL; kesinti yoluyla ödedikleri vergilerin 150.000 TL ve kurumlar vergisi beyanlarının da aşağıdaki gibi olduğunu varsayalım.

	Mükellef A	Mükellef B
Kurumlar Vergisi Matrahı	1.000.000	500.000
Kurumlar Vergisi	200.000	100.000
Mahsup Edilecek Tevkifat	150.000	150.000
Ödenecek Vergi	50.000	-
İadesi Gereken Tevkifat	-	50.000

Her iki mükellef de aynı tutarda istihkak almış ve aynı tutarda kesintiye uğramışlardır.

Mükellef A yıl sonunda elde ettiği kazanç üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden, kesinti yoluyla ödediği 150.000 TL'yi herhangi bir formaliteye ve vergi incelemesine gerek bulunmaksızın indirmiş, böylelikle fark tutar kadar ödeme yapma mükellefiyeti doğmuştur. Bununla birlikte, mükellef B'nin bir takım sebeplerle cari dönem kazancı düşük çıktığı için yıl içerisinde kesinti yoluyla ödediği verginin tamamını beyanname üzerinde mahsup imkanı bulamamış bu nedenle alacaklı hale gelmiştir.

Görüldüğü üzere kesinti yoluyla ödenen verginin beyanname üzerinde hesaplanan kurumlar vergisinden mahsubu ile verginin iadesinin hukuki ve mali neticeleri bakımından herhangi bir farkı yoktur. Beyanname üzerinde mahsupta Hazineye intikal edecek fark vergi tutarı azaltılırken, nakden iadede ise daha önce fuzulen Hazineye intikal etmiş bir para geri istenmektedir. Buna göre birinde Hazineye daha önce intikal etmiş bir paranın iadesi istenmekte, diğerinde Hazineye intikal edecek para azaltılmaktadır. Her iki halde de yıl içerisinde kesinti yoluyla ödenen vergi Hazineye intikal eden vergi tutarını etkilemektedir.

Hele hele bu iadenin nakden istenmesiyle diğer vergi borçlarına mahsup edilmek suretiyle istenmesinin farklı esasla bağlanmasının mantıklı hiçbir gerekçesi olamaz. Burada da birinde Hazineye intikal ettirilmiş bir para istenirken, diğerinde Hazineye intikal ettirilmesi gereken bir para ödenmemektedir.

Dolayısıyla kesinti yoluyla ödenen verginin beyanname üzerinde mahsubu ile iadesinin ya da iadenin nakden yahut diğer vergi borçlarına mahsuben yapılmasının hukuki ve mali neticeleri açısından hiçbir farkı yoktur. Eğer nakden iade işlemi vergi incelemesine bağlanacak ise beyanname üzerinde mahsubun ve de diğer vergi borçlarına mahsuben iadenin de aynı formaliteyle yerine getirilmesi gerekir. Bu da mükelleflerin büyük bir kısmının sırf bu işlem nedeniyle incelenmesini gerektirir ki, bunun pratikte uygulanabilirliği olmadığı gibi, vergi tekniği açısından açıklanabilir bir tarafı da yoktur.

Eğer verginin iadesinde işlemin gerçeğe dayandırılması hedefleniyorsa, diğer bir deyişle iade edilecek vergi miktarının kesinliği aranıyor ve bu kesinlik öncelikle bir stopajın varlığının; akabinde bu stopaja ilişkin vergi matrahının gerçeğe uygunluğunun tespitine bağlanmak isteniyorsa *-mükellefin beyanına itibar edilmekten kaçınıyorsa-* bu durum sadece nakden iadeye özgü olmayıp, her üç hal için de söz konusudur. Dolayısıyla bir stopajın varlığının, akabinde bu stopaja ilişkin vergi matrahının gerçeğe uygunluğunun tespitini hedefleyen anlayışın diğer durumlar (beyanname üzerinde mahsup ve diğer vergi borçlarına mahsup yoluyla iade) için de aynı prosedürü öngörmesi beklenir. Aksi durum kendi içerisinde çelişki yaratır.

Ayrıca eğer faaliyetlerde (ya da gelirlerde) belli bir safi kazancın varlığı peşinen kabul ediliyor ve iade isteyen mükellef bu kazanç tutarına ulaşamadığı (hatta zarar ettiği) için incelemeye tabi tutuluyor yani beyan ettiği matrahın doğruluğunun tespiti amaçlanıyorsa, o vakit zarar eden ya da düşük kazançlar beyan eden bütün mükelleflerin incelemeye tabi tutulması gerekir. Örneğin yıllara sarı inşaat işi yapan mükellef belli asgari karlılık oranını tutturamadığı için inceleniyorsa, yıl içinde başlayıp biten inşaat işi yapan mükellef de aynı gerekçelerle incelemeye alınmalıdır. Kaldı ki, aynı durum mahsuben iade isteyen mükellef için de geçerli olup, bu mükellef grubunun incelemeye tabi tutulmaması kendi içerisinde çelişkilidir.

Netice olarak, beyanname üzerinde mahsuptan ya da diğer vergi borçlarına mahsuptan hiçbir farkı bulunmayan nakden iade işleminde farklı iade prosedürü uygulanmasının hukuki ya da hakkaniyete dayanan herhangi bir tarafı bulunmamaktadır. Gerek yıl içerisinde kesinti yoluyla ödenen vergilerin beyanname üzerinde mahsubu gerekse iadesi vergi tekniği ve teorisi açısından doğrudan verginin tarhı ve tahsiline bağlı işlemlerdir. Mahsubun ya da iadenin beyannamelerin genel olarak tabi olduğu vergi incelemesi ile herhangi bir bağlantısı bulunmamaktadır. Dolayısıyla diğer iki durumda olduğu gibi nakden iade işleminin de vergi incelemesi veya sair herhangi bir prosedüre tabi olmaksızın geciktirilmeden yapılması gerekir. Nitekim tüm geçici vergi fazlalıkları nakden ve incelemesiz olarak iade edilmektedir.

5.3.2. Verginin Sorumlusu Tarafından Vergi Dairesine Ödenip Ödenmediği Mükellefin İadesini Etkilemez:

Belirttiğimiz üzere, nakden iadelerde özellikle ticari kazançlara ilişkin olarak tevkif yoluyla kesilen vergilerin iadesinde (örneğin yıllara sari inşaat ve onarma işi yapan mükelleflere ödenen istihkak bedelleri üzerinden yapılan kesintilerde), kesilen verginin vergi sorumlusu tarafından ilgili vergi dairesine ödenmiş olduğuna ilişkin belge de istenmektedir. Buna göre eğer vergi sorumlusu kesintiyi vergi dairesine ödememişse, mükellef de nakden iade talebinde bulunamamaktadır. Oysa belirttiğimiz üzere, vergiyi keserek vergi dairesine yatırma yükümlülüğü vergi sorumlusuna yüklenmiştir. Nitekim VUK'nun 11/1. fıkrasında *"Yaptıkları veya yapacakları ödemelerden vergi kesmeye mecbur olanlar, verginin tam olarak kesilip ödenmesinden ve bununla ilgili diğer ödevleri yerine getirmekten sorumludurlar."* hükmüne yer verilmesi suretiyle bu husus açıkça ortaya konulmuştur. Bu nedenle stopajın tam olarak ve zamanında yapılmamasındaki sorumluluk, Yasada stopajı kesmekle yükümlü kılınan vergi sorumlularına yüklenmiştir (bkz. Saban, 2003, 164 vd).

Buna göre vergi sorumlusu İdare adına tahsilat yapmakla görevli kılındığından, istihkakları üzerinden tevkifata uğrayan mükellef, vergi borcu için geçerli bir ödeme yapmış olmaktadır. Bu durumda verginin mahsubu ve iadesi işlemlerinde verginin mükellefi konumundaki kişileri stopaj mükellefiyetlerinden doğan sorumluluklarla ilişkilendirmek doğru değildir. Mükelleflerin yapacakları tek şey stopaja tabi istihkaklarını ve bunlar üzerinden kesilen vergilerin tutarını beyannameye göstermekten ibarettir. Vergi sorumlularının yapması gereken işlemleri (verginin kesilmesi; vaktinde ve tam olarak beyan edilip, vergi dairesine yatırılması gibi) yapıp yapmadıklarını araştırıp, bunları tevsik etmeleri bu kişilerden istenemez. Vergi hukuku açısından bu işlemi takip etmek mükellefin değil vergi dairesinin sorumluluğudur. Aksi davranış yasal düzenlemenin yok sayılması manasına gelir.

Netice olarak, açık yasa hükmü gereğince, sorumlunun kesintiyi yatırmadığı halde dahi, bu durum kesintiye uğrayanı ilgilendirmemelidir. Bu halde yine stopajın sorumlusu konumundaki kişinin verginin ödenmesindeki mükellefiyeti devam eder. Bunu kendi öz borcu gibi cezası ile birlikte öder.

Kaldı ki, eğer bazı hallerde verginin nakden iadesinde fiilen ödenmiş olması şartı aranıyorsa, yukarıdan beri anlattığımız üzere, gerek mali gerekse hukuki anlamda aynı sonuçlara tekabül eden diğer iki durumda da (beyanname üzerinde mahsup ve başka vergilere mahsuben iade) aynı anlayışın devam ettirilmemesi yine kendi içerisinde çelişki yaratmaktadır.

6. SONUÇ :

Nihai vergileme niteliği kazandığı haller ile bazı istisnai durumlar haricinde vergi tevkifatı, hak sahibinin gelir veya kurumlar vergisine mahsuben yapılır. Nitekim yıllık beyanname beyan edilen gelir veya kurum kazancı üzerinden hesaplanan vergiden, yıl içinde tevkif yoluyla kesilen vergiler mahsup edilir. Ancak mükellefin kazancı ve ödeyeceği toplam vergi gibi şahsi durumları dikkate alınmadan yasada belirtilen oranlarda kesinti uygulandığından, aslında bir peşin vergileme niteliği arz eden tevkifat, çoğu zaman asıl vergiyi aşabilmektedir.

İşte kesinti yoluyla ödenen verginin, beyanname üzerinde hesaplanan gelir/kurumlar vergisinden fazla olduğu hallerde nakden ya da diğer vergi borçlarına mahsuben iadesi gündeme gelmektedir. Ancak Yasada verilen yetkiye istinaden esasları Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen iade prosedürü, nakden iade açısından amacı aşan bir formaliteler yumağına dönüşmüş ve bu yolu seçecek mükelleflere ağır külfetler yüklenmiştir.

Nakden iade yolunu seçen mükellefin “vergi incelemesine” tabi tutulması; iade için aylarca bu incelemenin neticesini bekleyerek maddi kayba uğraması; vergi incelemesinin psikolojik baskısına maruz bırakılması; (bazı hallerde) stopajın sorumlusu tarafından vergi dairesine ödenmiş olmasının istenmesi; stopajın beyanname üzerinde mahsubu ve diğer vergi borçlarına mahsuben iadesi alternatifinde talep edilmeyen nakden iadeye özgü ağır formalitelerdir.

Oysa yukarıda da detaylı olarak açıklandığı üzere, gerek yıl içerisinde kesinti yoluyla ödenen vergilerin beyanname üzerinde mahsubu gerekse iadesi sadece verginin tarhi ve tahsiline bağlı işlemlerdir. Bu nedenle beyanname üzerinde mahsuptan ya da diğer vergi borçlarına mahsuptan hiçbir farkı bulunmayan nakden iade işleminde farklı iade prosedürü uygulanmasının hukuki ya da hakkaniyete dayanan herhangi bir tarafı bulunmamaktadır. Dolayısıyla zaten stopaj oranlarının yüksek belirlenmiş olması nedeniyle fuzulen yüksek tutarda tevkifata uğramış ve böylelikle hakkı olan bir paraya aylarca tasarruf edememiş bulunan mükellefi, bir de bu formalitelerle bunaltmanın hiçbir açıklaması yoktur.

Bununla birlikte nakden ve mahsuben iade arasındaki bu farklılaşmanın “memur mesuliyetinden” de kaynaklandığı bir gerçektir. Ancak her ne olursa olsun mükellefin bu denli etkilenmesi ve ağır külfetlere maruz bırakılması bizce doğru değildir.

Burada son olarak bir noktaya daha işaret etmekte fayda vardır. Belirttiğimiz üzere yıl içerisinde kesinti yoluyla ödenen yani peşin ya da avans niteliğinde olan vergi çoğu zaman aslını aşmakta ve iade doğmaktadır. Bu durum vergi sistemimizde stopaj oranlarının çok yüksek belirlenmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Yüksek belirlenen stopaj oranları kesinti yoluyla ödenen verginin tutarını yükseltmekte, yıl sonunda beyan edilen kazanç belirlenen orana tekabül eden kazancın altında kaldığından iade doğmaktadır.

Bu oranlar stopaja konu faaliyetlerde belli bir safi kazancın varlığı peşinen kabul edilmek suretiyle belirleniyorsa, son yıllarda ülkemizde enflasyon oranlarında yaşanan değişimin dikkate alınarak oranların tekrar revize edilmesine ihtiyaç vardır. Çünkü enflasyon olgusu kişi ve işletmelerin faaliyetlerinde en az enflasyon kadar bir kar marjı öngörmelerine neden olmakta dolayısıyla enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde faaliyetlerin kar marjı da yükselmektedir. Enflasyonun tekli rakamlara düştüğü ve rekabetin yoğunlaştığı son dönemlerde kar marjlarının da çok düştüğü göz önünde bulundurularak, stopaj oranlarının da buna göre revize edilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak önerimiz, stopaj oranlarının sıklıkla iadeye sebebiyet vermeyecek şekilde azaltılması; stopaj fazlalığının nakit de olsa beyanname üzerinde mahsup ve diğer vergi borçlarına mahsupta (ayrıca geçici vergi fazlalığında) olduğu gibi teminatsız, incelemesiz ve stopajın yatırılmış olması şartı aranmaksızın iade edilmesidir. Yasanın ve hakkaniyetin gereği budur.

KAYNAKÇA

- Bilici, Nurettin (2007). **Vergi Hukuku**. 15. bs. Ankara : Seçkin Yayıncılık.
- Bulutoğlu, Kenan (2004). **Türk Vergi Sistemi**. 8. bs. İstanbul: Batı Türkeli Yayıncılık.
- Doğrusöz, A. Bumin (1992). **Kaynakta Vergileme “Stopaj”**. İstanbul, İSMMMO Yayınları.
- DOĞRUSÖZ, Bumin. **“Bir mükellef hakkı: Faiz”**, Referans Gazetesi, 14.07.2008.
- Erginay, Akif (1998). **Vergi Hukuku**. 16. bs. Ankara: Savaş Yayınları.
- Maliye Bakanlığı (06.04.2004). **252 seri nolu Gelir Vergisi Genel Tebliği**. Ankara : Resmi Gazete (25425 sayılı)
- Neumark, F. **Türkiye’de ve Yabancı Memleketlerde Gelir Vergisi**. İstanbul: Hak Kitabevi.
- Oktar, Ateş (2006). **Vergi Hukuku**. 2.bs. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Örmeci, Musa (1995). Kurumlar Vergisi Kanunu Uygulama Esasları. İstanbul.
- Özbalcı, Yılmaz (2002). **Gelir Vergisi Yorum ve Açıklamaları**. Ankara: Oluş Yayıncılık.
- Saban, Nihal (2003). Vergi Hukuku. İstanbul: Der Yayınları.
- Şenyüz, Doğan (2000). **Türk Vergi Sistemi**. 6. bs. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Tuncer, Selahattin (1984). **Vergi Uygulamaları**. İstanbul: Okan Yayıncılık.